

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio III. De Externa Confessione Fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

dum est. Sic, si bellidux præcipiendo dicat militibus: *Invadite urbem*: tantum indicat, quid sit faciendum. Si autem dicat: *Capite urbem*: indicat etiam finem pugnae: & qui primum non implet, est prævaricator præcepti; non autem est prævaricator præcepti, qui non implet secundum.

Hinc S. Augustinus loco obiecto dicit: *Neque enim, si esse nondum potest tanta dilectio DEI. . . . jam culpa deputandum est.* & Angelicus etiam articulo obiecto ad 2. ait: *Est autem alius gradus perfectæ dilectionis, qui non potest impleri in via, ut dictum est: à quo, qui deficit, manifestum est, quod non est transgressor præcepti. . . . dummodo attingat infimum.* S. Bernardus etiam cit. *serm. 50. in Cantica* ait: *Judicavit utile, . . . ut scirent sanè, ad quem iustitiæ finem niti pro viribus oporteret: ergo mandando impossibilia non prævaricatores homines fecit, sed humiles.* Unde hi SS. Doctores tantum volunt, perfectionem illam charitatis patriæ, quæ in via adhuc impossibilis est, esse præceptam, tanquam finem, qui indicetur nobis, ut ad eum tendamus: quamvis non ita strictè præcepta sit, ut culpæ rei simus, si eam non attingamus, modò ad eam tendamus: sicut nec miles in casu supra posito reus est prævaricationis, aut culpæ, etsi urbem non capiat, modò strenuè eam invadat. videatur Bellarminus. *tom. 2. controv. 2. de membr. Eccles. l. 2. de Monachis c. 13.*

632. Ob. 13. Finis præcepti non cadit sub præceptum: atqui *Finis præcepti est charitas*, ut ait S. Paulus *1. ad Timoth. 1. v. 5.* ergo actus charitatis non cadit sub speciale præceptum. Confir. Innocentius XI. non exigit, ut singulis annis eliciamus actus Theologicos: sed tantum, ne eos differamus ultra quinquennium: ergo nec nos id debemus exigere. Resp. dist. ma. Finis præcepti extrinsecus non cadit sub præceptum. conc. ma. finis intrinsecus, & identificatus cum materia præcepti. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Verum est, quòd finis præcepti, e. g. de cultu DEI, vel aliis virtutibus, etiam sit charitas (quia ad hanc, tanquam ad finem suum, actus inferiorum virtutum referuntur) quæ non cadit sub istud præceptum: & hinc etiam verum est, quòd actus charitatis non cadat sub præceptum de cultu DEI, sive præcepto isto non imperetur.

Nam charitas, seu actus charitatis, est finis prorsus extrinsecus, respectu talium præceptorum, quæ ab inferioribus virtutibus oriuntur, quæque tendunt immediatè ad honestatem aliquam inferiorem, e. g. ad cultum DEI, tanquam suam materiam. At verò actus charitatis est finis ipsius præcepti charitatis intrinsecus; quia hoc præceptum immediatè tendit in eum, tanquam in suam materiam: adeoque quàm optimè cadit sub hoc præceptum actus charitatis. Ad confir. neg. conf. Etsi Pontifex non positivè exigit, seu definiat, singulis annis debere elici eos actus: tamen etiam non definit, sufficere, si ii intra quinquennium semel eliciantur: nos autem ex gravibus rationibus inferimus, plus requiri.

633. Ob. 14. contra 10. conclus. Inter primum, & ultimum instans morale vitæ, dantur adhuc multa moralia instantia, etiam quovis anno, quot scilicet dantur partes temporis diversæ, moraliter distinctæ: ergo, si quis tenetur in primo, & ultimo, morali instanti vitæ, elicere actum charitatis, tenebitur etiam in aliis. Resp. neg. conf. non enim ideo in primo, & ultimo instanti, datur obligatio eliciendi actus virtutum Theologicarum; quia sunt moralia instantia; sed quia in principio, & fine vitæ, homo debet converti ad DEUM: si hoc semel est factum, tunc quoad alia tempora datur obligatio, ne nimium differantur ii actus: hoc autem non fit, si differantur tantum ultra aliquot instantia moralia, sed si differantur ultra annum.

634. Ob. 15. contra 11. conclusionem. Si quis non tenetur, in primo instanti physico vitæ, elicere actum charitatis, posset puer aliquis non baptizatus, in primo instanti physico vitæ venialiter peccare, & statim mori. Jam sic. Talis puer, nec posset venire in infernum; quia non haberet peccatum mortale: nec in purgatorium; quia non posset ex eo unquam venire in cælum, ratione peccati originalis non deleti: nec in limbum; quia illuc non spectant venialia peccata: multò minùs posset venire in cælum: ergo non esset pro tali puero ullibi locus, quod est absurdum. Resp. retorqueo argumentum, & quæro, si puer, ut possibile est, eam gravem obligationem, de actu charitatis tunc eliciendo, invincibiliter ignoraret, & leviter mentiretur, vel si finè ignorantia, tamen cum semiplena tantum deliberatione transgrediendo illud præceptum, tantum venialiter peccaret: quid tunc fieret?

Resp. 2. cum Suarez *tom. 4. in 3. p. disp. 11. sec. 2. n. 18.* Coninck, Castropalao, Gormaz *de charitate. n. 116.* & aliis, puer ille probabilius limbum adiret, ibique præter poenam originali peccato debitam, pateretur aliquam aliam peculiarem, vel æternam levem, vel temporalem graviolem, reatui illius peccati proportionatam: nisi dicere velis cum Sanchez *l. 2. de præcept. decalog. c. 35. n. 7.* spectare ad providentiam DEI, ut in hac providentia casum hunc non permittat: quod idem sub conditione, quòd prior responsio non admittatur, sentit dicendum Suarez *citata sec. n. 19.*

QUÆSTIO III.

De Externa Confessione Fidei.

ARTICULUS I.

An, & quando, & quomodo, sit necessaria Confessio Externa Fidei.

635. Dico 1. Præceptum confessionis externæ fidei negativum, obligat semper, & pro semper, ità, ut semper sit grave peccatum contra fidem, hanc etiam tantum exterius

rerius negare, licet in mente retineatur. ita omnes Catholici ex illo *Matth. 10. v. 33.* ubi Christus ait: *Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo.* Hæc autem negatio dupliciter fit, scilicet primò, exterius vocibus dicendo, se non esse Catholicum, vel se esse Lutheranum, Calvinistam &c. vel signis, aut factis, talem se exhibendo, aut demonstrando, quæ dicitur negatio positiva. Secundò, non dicendo, se Catholicum esse, quando quis deberet id dicere, quæ dicitur negatio negativa, vel privativa, & vocatur maximè *erubescencia*: quam etiam magnum peccatum esse constat, ex illo Christi *Luc. 9. v. 26.* *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua, & Patris, & sanctorum Angelorum:* & confirmatur ex eo, quòd mendacium in re gravissima sit utique mortale peccatum: atqui negatio fidei est tale mendacium: ergo.

636. Dico 2. Præceptum non simulandi falsam religionem, adhibitis verbis, vel aliis signis, ad solam falsam religionem significandam determinatis, etiam obligat semper, & pro semper. Intelligi autem seriò simulare, id est, ut alii judicent, me seriò agere; nam utique in comœdia licet, ex joco simulare, se esse popam ethnicum, & idolo offerre incensum. ita communis, & certa doctorum contra unum, aut alterum. Prob. Simulatio est verum mendacium reale, ut cum communi docet S. Thomas 2. 2. q. 111. a. 1. in corp. cumque hæc simulatio falsæ religionis sit in materia gravissima fidei, est mendacium gravissimum: hoc autem utique est graviter prohibitum: ergo. Confr. Si simulatio ista non esset prohibita, non malè fecisset Eleazar 2. *Mach. 6.* comedendo carnes aliàs licitas, & simulando, se comedere carnes porcinas contra legem: atqui malè fecisset, ut omnis Ecclesia agnoscat: & *ibidem v. 21.* dicitur, dum asserit sacer scriptor, quòd ii, qui ei carnes licitas offerebant, atque ad simulationem inducere volebant, fuerint iniqua miseratione commoti: quin ipse Eleazar agnovit culpam in ea simulatione, & hinc dixit. *v. 26.* *Manum omnipotentis, nec vivus, nec defunctus effugiam:* quibus verbis satis dixit, se Divinam indignationem, & vindictam incursum, si crimen illud admisisset: ergo.

637. Dico 3. Præceptum positivum confessionis externæ fidei obligat etiam per se, ad fidem aliquoties exterius profitendam. ita rursus Catholici omnes. Prob. ex illo S. Pauli *ad Rom. 10. v. 9.* *Si confitearis in ore tuo Dominum Jesum, & in corde tuo credideris, quòd DEUS illum suscitavit à mortuis, salvus eris; corde enim creditur ad justitiam: ore autem confessio fit ad salutem.* Accedit etiam commune iudicium totius Ecclesiæ, quæ semper censuit, martyres fuisse obligatos ad profitendam fidem coram tyrannis. Adde propositionem 18. v. am ab Innocentio XI. damnatam sic ha-

bere: *Si à potestate publica, quis interrogatur, fidem ingenuè confiteri, ut DEO, & fidei gloriosum, consulo: tacere, ut peccaminosum per se, non damno: ergo aliquando datur obligatio, exterius profitendi fidem, & quidem per se, seu ex præcepto fidei.*

638. Dico 7. Præceptum positivum fidei exterius profitendæ obligat per se, & ratione sui tunc, quando aliàs honor auctoris fidei, DEI, vel Christi, periclitaretur, aut minueretur: vel si periclitaretur ipsa fides hominis non profitentis. ita Gormaz de *virt. Theol. disp. 18. sec. 1. n. 858.* & alii. Exemplum primi est, si ob omisam confessionem externam fidei, vel Christus falsa dixisset, vel religio Catholica falsa esse, iudicaretur. Exemplum secundi est, si homo ipse, nolens exterius fidem confiteri, se exponeret periculo, vel deficiendi à fide, vel eam erubescendi, vel aliter contra fidem peccandi.

Quidam addunt, etiam præceptum hoc per se obligare, quando confessio externa necessaria est ad evitandum grave detrimentum, vel scandalum proximi, quando scilicet iste aliàs in fide inconstans fieret, vel omnino à fide deficeret. Alii tamen existimant, quòd in hoc casu, non virtus fidei per proprium sibi præceptum obliget, sed, quòd potiùs obliget charitas ad fidei professionem; quia sæpe virtus aliqua potest imperare actum alterius virtutis, si hic est necessarius ad suum finem: cum ergo in hoc casu professio fidei sit necessaria ad evitandum scandalum proximi, quod vitare propriè spectat ad charitatem, etiam ista potest imperare eam professionem. Et quidem negari non potest, unam virtutem posse imperare actum alterius: videtur tamen in hoc casu potiùs ipsa fides præcipere sui professionem; quia hæc necessaria est ad bonum ipsius fidei, ut scilicet in aliis conservetur; cum aliàs imminueretur; sicut enim fides præcipit professionem sui, quando hæc est necessaria pro bono religionis Catholice universalis, ita videtur eandem præcipere, quando est necessaria pro bono fidei particularis, unius, vel plurium proximorum.

639. Jam verò, si quæstio instituat de casibus magis particularibus, in quibus præceptum fidei obliget, videtur res, sicut in aliis rebus moralibus, ita etiam in his, debere pro circumstantiis occurrentibus, iudicio prudentum determinari. Inprimis autem ex propositione damnata, quam citavimus n. 637. est clarum, obligare hoc præceptum, dum quis à publica potestate interrogatur: & certè, si quis tunc taceret, cederet id in detrimentum grave honoris Divini: & potest, ut Suarez, & Gormaz advertunt, id quoque contingere, ratione circumstantiarum variarum, si interroget persona privata: quanquam Cardenas in *crisi in propos. ab Innocentio XI. damnat. dissert. 12. n. 29.* dicat, quòd, si aliquis interrogatus à persona privata taceat, in circumstantiis, in quibus taciturnitas non sit signum negatæ, vel

tacitæ fidei, sed contemptæ personæ (quasi tacendo diceret: quid ad te? quis te constituere iudicem?) silentium illud non sit condemnabile.

640. Ulterius obligat hoc præceptum, si taciturnitas præsumeretur esse negatio, vel erubescencia fidei; tunc enim taciturnitas apertè cederet in detrimentum honoris Divini, adeoque esset graviter peccaminosa, ut habet Gormaz de virt. Theol. n. 856. Rursus, si quis propter omissionem professionis fidei occasionem daret, præsumendi de se, quod ex timore, vel erubescencia id faceret. Qui omnes, & alii similes casus, reduci possunt, vel ad honorem Divinum, vel utilitatem nostram, aut proximi. videri poterunt hac de re Suarez de fide disp. 14. sec. 2. Cardenas dissert. 12. in propositionem 18. ab Innocentio XI. damnatam. Gormaz loc. modo cit. & alii. Addendum tamen hic est, posse aliquem, etsi ore, seu verbis taceat, tamen signis loqui, ut, si osculetur Crucifixum, caput ictui offerat &c. quæ sunt sufficiens confessio externa; alias mutus non posset exterius fidem profiteri.

641. Dico 5. Possunt tamen fideles aliquando, tempore persecutionis fugere, ne interrogentur, & fidem confiteri teneantur. ita Catholici contra Tertullianum. Prob. 1. ex illo Christi Matth. 10. v. 23. Cum autem persequerentur vos in civitate ista, fugite in aliam. Idem probatur exemplo Apostolorum: sic S. Paulus ait. 2. Corinth. 11. v. 33. Per fenestram in sporta dimissus sum, & sic effugi manus ejus: scilicet præpositi gentis regis Aretæ. Idem fecere plures alii, præsertim S. Athanasius. Imò quandoque fuga potest esse præcepta, quando scilicet plurimum refert, talem personam conservari: vel si quis putet, se non fugiendo subire proximum periculum fidem negandi, ob suam animi infirmitatem.

Econtra potest fuga aliquando esse prohibita, ut notat Suarez de fide disp. 14. sec. 3. n. 12. de pastoribus animarum; tenentur enim isti, eo tempore esse boni pastores, qui animas ponunt pro ovibus suis: & non esse mercenarii, qui lupis oves dimittunt: quanquam, si pastor aliquando ex causa iusta recedat, non tamen oves omnino dimittat, sed eis per alium provideat, non peccet. Si autem, ut pergit ibi Suarez, finè causa moraliter necessaria recedit, agit contra suam obligationem; cum ratione muneris in tanto periculo teneatur ovibus assistere, ut fusè docet S. Augustinus ep. 180. ad Honoratum. Aliquando, qui posset fugere, potest etiam remanere cum periculo vitæ; non enim hoc est se occidere, sed mortem purè permittere: nec illud: Fugite in aliam, nempe civitatem: est præceptum, sed tantum licentia.

642. Dico 6. Quandoque licet etiam fidem occultare, verbis, vel factis, quando scilicet ex ea occultatione non sequitur diminutio honoris Divini, vel grave damnum spirituale, nostrum, aut proximi, &

aliunde immineret gravissimum malum, si fidei aperta confessio fieret. ita Gormaz de virt. Theol. n. 856. & alii. Prob. In tali casu non obligat præceptum professionis externæ fidei: ergo non teneor, eam profiteri, sed possum eam occultare. ant. prob. quia in tali casu ex nulla ratione potest ostendi, quod præceptum fidei profitendæ obliget, & sine ratione non debet imponi obligatio, ad subeundum gravissimum malum. consequ. patet. Et certè, si possum fugere, non video, cur non etiam possum, meam fidem occultare. Confir. In hoc casu illa occultatio non est negatio fidei, aut erubescencia, sed est usus medii liciti ad consequendum alium finem, e. g. incolumitatem: ergo non est, cur damnetur.

643. At quæstio jam est, quibus modis fidem occultare liceat. De verbis quidem videtur hic idem dicendum, quod dictum à n. 58. de amphibologiis: de factis, vel aliis rebus, major est quæstio. Notandum itaque, res, & facta, posse habere duplicem significationem, vel usum, e. g. vestes religiosæ, habent, ex primaria intentione, usum tegendi corporis: ex alia verò institutione humana, habent significationem certi ordinis religiosi, e. g. Franciscani. Pariter vestis Turcica primario instituta est ad tegendum corpus: ex alia verò institutione, etiam significat Turcam, seu cultorem Machometis. Similiter actiones sæpe habent duplicem usum, vel finem: sic potest quis, accedere templum hæreticorum, ut eorum falsam religionem exerceat: econtra potest etiam illud accedere, ut eorum errores notet.

Sunt tamen aliquæ res, quæ non possunt, saltem in certis circumstantiis, separari ab una significatione, quam à primæva institutione habent. Sic thurificatio in circumstantiis præsentis idoli, adeoque ejus incensatio, & genuflexio coram illo, tussio pectoris, oblatio, vel combustio animalis, vel victimæ, receptio communionis apud hæreticos &c. non possunt separari, à significatione falsi, & idololatriæ cultus, vel hæresis; nam ex primæva sua institutione actiones illæ sunt destinatæ ad eum cultum, vel sectæ professionem significandam. Similiter docet Sanchez in decalog. l. 2. c. 4. n. 23. & Gormaz de virt. Theol. n. 867. citans Suarezium, & Azorium, literas, aut imagines idolorum, vestibus, aut vexillis additas, quæ in honorem idolorum cedunt, non posse separari à superstitione. His notatis

644. Dico 7. Possunt ex gravi causa, quæque jus præbet ad se occultandum, adhiberi ad sui occultationem, res, & facta, seu actiones primi generis, quæ scilicet habent duplicem significationem, vel usum, unum ex institutione, seu intentione primaria, alterum verò ex institutione humana additum, hæc & nunc separabilem. Prob. Ut rectè observat Gormaz de virt. Theol. n. 863. lex humana non obligat cum tanto periculo, ac proinde aliquis non tenetur, ejus insti-

institutioni in iis circumstantiis se conformare: ergo potest res illas, vel actiones adhibere, tantum intendendo primariam institutionem, & interim permittere, ut alter putet eas adhiberi juxta secundam institutionem humanam.

Et sic videmus, laicos etiam induere aliquando vestem religiosam, ut se occultent licitoribus, ad necem eos inquirentibus: nec propterea damnantur peccati. Sic etiam non damnantur Christiani milites, quando in bello utuntur stratagemate, & se vestibus Turcarum occultant: vel etiam eorum vexilla (quæ non præferunt imagines, vel inscriptiones, ab idolorum, aut Machometis cultu inseparabiles) navibus præfigunt; est enim jure gentium notum, utentes ejusmodi stratagemate, non intendere negare fidem, sed se occultare: estque talis simulatio non formalis, sed tantum materialis.

645. Dico 8. Res, & actiones secundi generis (quarum scilicet significatio superstitiosa, vel aliter mala, hæc & nunc, non est separabilis) nunquam adhiberi possunt ad se occultandum. Prob. Quia res istæ non possunt, saltem in illis circumstantiis, separari à sua significatione primæva falsi cultus, earum usus esset formalis, aut virtualis professio idololatriæ, aut hæresis: ergo. Dixi: *Non possunt separari, saltem in illis circumstantiis*; nam, etsi incensio thuris, e.g. possit in aliis circumstantiis adhiberi ob alium finem, e.g. ob sanitatem, vel delectationem odoratus, quo casu non significat idololatricum cultum: id tamen fieri non potest in circumstantiis idoli præsentis, & reliquarum caeremoniarum; unde nunquam in his circumstantiis licite adhiberi potest.

Literæ autem, aut imagines idolorum, vestibus affutæ, vel delendæ sunt, vel saltem, ut ait Gormaz de virt. Theol. n. 867. occultandæ: aut aliter studiosè cavendum est, ne ullus iis honor deferri videatur; idoli enim pictura, vel inscriptio literarum, idolo, vel Machometi honorifica, non est instituta per se ad tegendum corpus: sed primariò est instituta, ad significandam professionem illius religionis, vel significandum cultum idoli &c. Intellige, si ipso modo pingendi, vel vestem gestandi, observetur modus aliquis religiosus, seu superstitiosus; si enim tales picturæ tantum essent appictæ, non honorandi idoli causâ, sed tantum fabularum gratiâ, ut aliquando etiam vidi intextas, & pictas in vestibus, seu tunicis lineis, aut bombycinis (à somno apud Germanos nominatis) imagines Jovis, & Junonis, & aliarum antiquarum fabularum, quales etiam afferuntur ex China vestes bombycinæ cum variis figuris: tales vestes, cum non portentur animo colendi eas figuras, sed tantum varietatis, & elegantiae gratiâ, non est illicitum, eas portare.

646. Sic etiam non apparet ratio, quare aliquis, quando ex justa causâ se potest occultare, non possit per se fugere, &

præcisè ingredi templum hæreticorum, maxime in Germania, ubi hoc nullo modo censetur signum professionis hæreticæ. Aliud esset, si princeps præciperet talem ingressum ob symbolum religionis, & ut discernantur Catholici ab hæreticis; tunc enim ille ingressus non posset separari ab obedientia, principis decreto præstita, & omnino illicita; etiamsi quis adhiberet protestationem, asserendo, se tantum velle obedire principi; nam hæc protestatio esset contraria facto; cum ipsa obedientia esset externa professio hæresis; aliàs posset quis jussus, incensum adolere idolo, id facere cum protestatione, asserendo, se tantum velle obedire: atque sic dicitur decisum à Paulo V. consulto ab Anglis. vide Gormaz de virt. Theol. n. 864.

647. Addo hæc, ex Suarezio de fide disp. 14. sec. 3. n. 6. Gormaz de virt. Theol. n. 861. Cardenas in crisi in propos. ab Innoc. XI. damnat. dissert. 12. n. 34. & aliis, ad hoc ut quis debeat confiteri suam fidem, debere eum interrogari in particulari; si enim præsentibus multis fidelibus, tantum generaliter interrogaretur, seu peteretur, ut, si quis fidelis adesset, se prodere, nemo propriè interrogaretur, & nullus teneretur, se prodere. Rursus, ajunt Suarez, & Gormaz ibidem, attendi debere, an interrogatio fiat in odium fidei, an in odium tantum personæ, e.g. si quis sciret, sibi à Christiano factam esse injuriam, vel veram, vel apparentem, & nesciret quilibet Christianus is esset, atque interrogaret aliquem, an Christianus esset, non teneretur hic se prodere; quia hæc taciturnitas non cederet in injuriam fidei, cujus causâ non agitur: item, si hostis gentilis quæreretur, an essem de exercitu Christianorum, quos impugnatur, & sic tantum quæreretur, ut sciret, an hostis ejus essem, iterum occultatio fidei non cederet in injuriam fidei ex eadem causâ.

Gormaz de virt. Theol. n. 851. idem ait de casu, quo vox *Christianus* apud aliquos significaret, non professorem talis fidei, sed hominem pessimum, & inimicum patriæ: sicut videtur, eodem teste, talem significare apud multos barbaros Indos. Sanè apud multos barbaros, idem quandoque sonat Christianus, quod Hispanus, & iidem barbari Hispanos, tanquam oppressores suæ libertatis, pessimè oderunt: in tali casu, ait Gormaz, non tenetur quis, se Christianum confiteri; quia non interrogatur propriè de fide, sed de moribus, vel potius de sua natione. Attendendum tamen semper, ne quis contemptus fidei adesse possit. Addo, Cardenam cit. dissert. 12. n. 37. rectè advertere, quod possit contingere, ut interroganti, non in odium fidei, sed ob alium finem; tamen quis teneatur respondere, e.g. si princeps ex fine honesto vellet scire, quot haberet subditos Catholicos, in tali casu, si Petrus interrogatus taceret, præberet signum negatæ fidei. Consentit Gormaz de virt. Theol. n. 891.

648. Dico 9. Præter dictam obligationem profitendæ fidei per se, seu quasi ex natura

tura rei, datur etiam obligatio, eam profitendi ex jure positivo. Sic vi Tridentini *sess. 24. de reform. c. 12.* tenentur clerici, ad beneficia curata, vel canonicatum, aut dignitatem in Ecclesiis cathedralibus promoti, professionem fidei, intra duos saltem menses à sua promotione, facere; aliàs, ut decernit Concilium, *fructus non faciant suos.* Idem tenentur facere Prælati in prima synodo post suam promotionem. Item Pius V. in Bulla *In sacrosancta*, obligat ad professionem fidei faciendam omnes doctores, magistratus, & regentes, ac professores cujusvis facultatis (sive clerici, sive laici sint) in quibuscumque universitatibus, aut gymnasiis publicis: & in eos, qui non facientes hanc professionem fidei tamen promovent, ad tale officium, vel gradum, statuit excommunicationem latæ sententiæ, sicut & in ipsos promotos, ut vult Manuel, aliis tamen hos posteriores ab excommunicatione liberantibus. Cæterum Gormaz *de virt. Theol. n. 869.* & Sanchez *l. 2. in decalog. c. 5. n. 4.* notant, hoc decretum Pii V. & fortè etiam Pii IV. seu Tridentini, non ubique esse receptum; unde consulenda est consuetudo regionum.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

649. **O**B. 1. contra 1. conclusionem ex hæreticis Priscillianistis. Fides consummatur in corde: exterior autem ejus confessio est tantum necessaria propter homines: atqui ad hanc faciendam tantum propter homines, non tenetur quis cum tanto periculo: ergo. Confir. Juxta nos teneretur homo semper confiteri exterius fidem, quandocumque interrogatur: sed sic nunquam posset, eam occultare: ergo. Resp. neg. ant. etsi enim actus fidei consummatus possit dari intus in corde: non tamen consummatur tota obligatio fidei interius; quia etiam confessio externa est præcepta, ut probatum *a n. 637.* nec tantum est præcepta præcepto humano, sed etiam Divino, vel naturali: sicut datur præceptum Divinum, imò etiam naturale, non dandi scandalum proximo. Sed neque præcepta est illa confessio tantum propter homines, sed etiam propter gloriam DEI, quæ per negationem fidei diminueretur. Accedit, quòd mendacium, cum sit intrinsecè malum, nunquam sit licitum. Ad confir. neg. ma. quando autem liceat, non quidem negare, sed occultare fidem, desumi potest ex dictis articulo præcedenti.

650. Ob. 2. contra 2. conclusionem. Licet possunt adhiberi, ex gravi causâ, ad occultandam fidem, tussio pectoris, genuflexio, thurificatio, coram idolo &c. ergo licet simulare falsam religionem. prob. ant. S. Hieronymus, præsertim *epist. 89. ad S. Augustinum*, supponit, caeremonias legis veteris, circumcisionem, & similes, ab instanti mortis Christi, non tantum fuisse mortuas, sed mortíferas (nam eas observa-

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

re, ait, esse in Cherinti, & Ebionis, seu Hebronis, hæresim incidere) & nihilominus ait, Apostolos sine peccato eas quandoque adhibuisse: non ex intentione cultus, sed per prudentem simulationem: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conf. Sententiam S. Hieronymi communissimè deserunt Theologi, & adherent S. Augustino, hac in parte contrario. Itaque caeremoniæ illæ, etsi ab instanti mortis Christi fuerint mortuæ, hoc est, privatæ suæ quasi vitæ, seu efficaciam, ita, ut non amplius potuerit in eis poni spes salutis, tamen nondum erant mortifera, seu graviter prohibita, aut peccaminosa.

Unde poterant eæ caeremoniæ adhuc per aliquod tempus (quod tamen ab auctoribus variè extenditur, aut restringitur, & incertum est) sine peccato, absque simulatione adhiberi. At longè aliter se habent actiones superius dictæ, quæ semper sunt mortifera, ex prima institutione sua. Illa S. Hieronymi sententia probabilis esse non potest, nisi explicetur hoc modo, scilicet, eas caeremonias fuisse quidem per se graviter prohibitas, tamen cum permissione, eas ad tempus adhibendi, in certis circumstantiis, quasi nulliter, & ex justa causa: at talis permissio non datur circa actiones supra dictas.

651. Dices. Usus harum actionum est tantum simulatio materialis: ergo aliquando est licitus. Resp. neg. ant. Cum actiones istæ separari non possint à primaria sua institutione, usu, ac significatione, certè simulatio ista formalis est; aliàs enim nulla unquam daretur simulatio formalis. Certè, qui aliquid facit, quod juxta omnes necessarium quandam significationem alicujus rei sibi inseparabiliter annexam habet, censetur, eam rem velle significare: cum ergo hoc nolit, formaliter simulat. Nec sufficit, privata intentione rem illam à significatione communi separare; nam prævalet institutio communis; aliàs posset quis etiam licetè verbis uti, ita, ut non intenderet significationem communem, sed aliam privata intentione substitutam: & sic tolleretur omne mendacium. Aliud est, si res, vel actio, habet alium primarium finem, qui intenditur, & alium, qui tantum secundariò ei à lege humana adijcitur: quæ lex, cum non obliget in tanto periculo, non inseparabiliter eum finem annectit: & habet tunc se res, ferè sicut verba æquivoca, vel amphibologica, de quibus dictum est *n. 58. & seq.*

652. Ob. 3. Jehu rex Israël, ut habetur *4. Reg. 10. v. 18.* simulavit, se velle sacrificare idolo Baalis, ut hac simulatione congregaret omnes ejus prophetas, & sacrificulos, quos postea omnes occidit: & propterea laudatus est *ibi v. 30.* à DEO: ergo simulatio falsæ religionis est licita. Confir. *4. Reg. 5.* Naaman Syrus, jam conversus ad verum DEUM, petiit tamen ab Eliseo licentiam adorandi cum rege suo, in templo Remmon falsi DEI: & Eliseus respondit *v. 19. Vade in pace*: quod fuit, ei dare licentiam: ergo licita est simulatio adorationis per genuflexionem &c. Resp. dist. ant.

A a

lauda-

laudatur à DEO simulatio regis Jehu. neg. ant. occisio poparum, & pseudoprophetarum. conc. ant. & neg. conf. Et hæc est aperta sententia S. Augustini *l. contra mendacium c. 2.* hinc non dicitur: *4. Reg. 10. v. 30. Quia bene locutus es:* sed: *Quia studiosè egisti.* Ad-dit Suarez *de fide disp. 14. sec. 4. n. 9.* scpe Scripturam probare intentionem operantis, quamvis hic in facto, vel electione medii er-ret.

653. Ad confir. Resp. cum communissima omnium interpretum. Naaman non pe-tiit licentiam adorandi idoli, sed tantum adorandi in templo, hoc est, ut græca vox significat, se incurvandi, aut procumbendi, seu genuflectendi, non in gratiam idoli, sed in gratiam regis, qui, cum pro gentis more inniteretur super manum Naamani, princi-pis militiæ, non poterat se incurvare, nec genuflectere coram idolo, nisi etiam Naaman se incurvasset; unde genuflexio Naamani non erat adoratio idoli, sed tantum exhibi-tio politici ministerii: quod ministerium Naaman regi etiam extra templum exhibe-bat, ex suo officio valde honorifico, susti-nendi regem, volentem se inclinare super illum.

Neque hæc genuflexio erat simulatio adorationis, nec actio ex se mala, etiamsi for-tè adstantes decipi potuerint, rati etiam Naamanum unâ cum rege adorare idolum: quæ tamen deceptio ex iusta causa permitti potuit. Eftius *in eum locum* dicit, aliunde constare potuisse, Naamanum esse veri DEI cultorem, & non adorare Remmon, tanquam DEUM, sed tantum in obsequium regis ge-nuflectere; quia vero DEO Israël sacrificabat; nam hac de causa (ut habetur *4. Reg. 5. v. 17.*) *onus duorum burdonum de terra* Israël secum tulit, ut scilicet ex iis vero Deo erigeret aram, eique sacrificaret; solis enim Judæis, non autem aliis fidelibus, erat præ-ceptum, sacrificare Hierosolymis.

654. Ob 4. contra 5. conclusionem ex Tertulliano *l. de fuga. in persecuione c. 3. & seq.* Persecutio provenit ex ordina-tione, vel permissione providentiæ Divinæ: sed non licet homini, niti contra providen-tiam Divinam: ergo neque licet fugere per-secutionem. Confir. 1. Apostoli peccarunt fugiendo à Christo in monte oliveti: ergo. Confir. 2. Ille, qui ex quadraginta martyri-bus fugit, graviter peccavit: ergo. Confir. 3. Libellatici in primitiva Ecclesia etiam censebantur, pessimè se gessisse: ergo & fu-gientes. Resp. retorq. argum. ergo nec li-cebit fugere tempore pestis, aut belli; nam & ista proveniunt, ex ordinatione, vel per-missione DEI: dicere autem, non esse licitum fugere pestem, est prorsus ridiculum. Infor-ma neg. conf.

Vitium syllogismi objecti cuique pa-ter: non tantum sunt quatuor, sed quin-que etiam termini in eo. Non nititur ille contra providentiam Divinam, qui diligentiam adhibet, servandi se à malis: imò hoc ipsum est consonum providentiæ Divinæ, quæ vult, ut à multis malis nos

modo meliori servemus. Ad 1. confir. om. ant. neg. conf. Apostoli, ut ait Suarez *de fide disp. 14. sec. 3. n. 13.* peccare potue-runt per accidens, si id fecerunt cum scan-dalo, vel dubia fide: & fortè aliquid tale Christus Dominus innuere voluit iis ver-bis: *Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte. Matth. 26. v. 31.* Hoc tamen, ut *ibidem* ait Eximius, affirmare non possu-mus: neutiquam autem peccarunt Aposto-li ratione fugæ, in se præcisè spectatæ.

655. Ad 2. confir. neg. conf. ille enim socius martyrum tunc tenebatur fidem con-fiteri, & per discessum suum virtualiter eam negavit, exhibendo signum, à tyranno ad fidem negandam præscriptum. Ad 3. con-firm. neg. conf. *Libellatici* ex Spondano ad *ann. Christi 253. n. 6.* erant illi, qui Chri-stum publicè negare erubescerent, privatim id, vel per se, vel per alios, suo nomine fe-cerunt, & à magistratibus libellos securi-tatis impetrarunt, ne in ipsos amplius, pu-blicè præsertim, inquireretur, & pro hu-jusmodi dispensatione pecunias solverunt, Malderus *in 2. 2. q. 3. art. 2.* adducens ver-ba S. Cypriani, putat, eos, nec publicè, nec privatim, Christum negasse: magistratus ta-men acceptâ pecuniâ libellis editis fuisse de ipsis testatos, quod Christum negaverint: quam tamen famam non potuerunt permit-tere, de se spargi in sua præsentia; nam hac ratione fidem erubescerant: certè occasio-nem dabant, præsumendi de se, quod confes-sionem fidei non fecerint, ex timore, veleru-bescencia. Quidquid de hoc sit (nam potu-it uterque modus accipiendi libellos, pro va-rietate personarum fuisse adhibitus) hic ca-sus est longè alius, quam præcisè casus fu-gæ, aut occultationis.

656. Ob. 5. contra 7. conclusionem. Occultare fidem rebus, aut factis, explicatis *n. 644.* est eam occultare mentiendo: hoc nunquam est licitum: ergo, prob. ma. fide-lis utens vestibus, quæ solis infidelibus sunt usitatæ, facit, quantum est in se, ut repu-tetur infidelis, e. g. Turca: ergo commit-tit reale mendacium; nam ex S. Thoma *2. 2. q. 111. a. 1. in corp.* non tantum verbis, sed etiam rebus, mendacium committitur. Con-fir. Si tunc non comitteretur mendacium, liceret etiam absque causa iis vestibus uti: hoc est falsum: ergo. Resp. neg. ant. ad prob. dist. ant. fidelis utens iis vestibus fa-cit, quantum est in se, ut reputetur infidelis, hoc est, facit id positivè, atque in casu, in quo non habet justam causam se occultan-di. neg. ant. facit id permisivè tantum, & quando habet justam causam se occultandi. conc. ant. & neg. conf.

Ratio est; quia, quando iusta causa solvit aliquem obligatione legis humanæ, non tenetur amplius intendere institutio-nem secundariam rerum: sed sufficit, si in-tendat primariam: cumque videatur com-muni usu receptum, ut in similibus occasio-nibus uti liceat ejusmodi industriâ, vel qua-si stratagemate, potest quis permittere ali-orum deceptionem; hinc deceptionem illam non

non causat, nisi per accidens: nec facit, quantum est ex se, ut reputetur infidelis, sed tantum permittit eam opinionem. Ad confir. neg. ant. Ut jam diximus n. 79. non licet gratis absque causa id facere, ex quo moraliter sequitur aliorum deceptio: quod, tum in aliis, tum maxime in hac materia verum est; videtur enim etiam pertinere ad honorem fidei, ut non sine causa aliquis ita se gerat, ut infidelis possit reputari.

Dices. Plures sunt vestes, quæ assumuntur specialiter ab infidelibus, tanquam ipsis propriæ, ut constat experientia: atqui nulla causa potest esse licite istis utendi ad se occultandum: ergo. prob. mi. nulla potest esse causa sufficiens ad assumendum signum infidelitatis: ergo. Confir. Tale signum æquiparatur verbo, quo quis diceret, se esse e. g. Turcam: ergo. Resp. dist. mi. nulla causa potest esse iis utendi, si proprietas illa non sit separabilis in ullis circumstantiis. conc. mi. si sit separabilis. neg. mi. & conf. Diximus jam, vestes habere duplicem institutionem: primariam, seu primævam ex rei natura: & secundariam ex lege humana, atque hanc non esse inseparabilem in omnibus circumstantiis.

Si tamen vestis aliqua esset, ex primæva sua institutione, præcisè intenta ad cultum idololatricum, e. g. corona ex idolis, vel similibus actio, e. g. gestatio idoli in manu, vel fronte, utique licita non foret, ut jam diximus n. 645. ubi etiam egimus de veste, cui idolum appictum &c. ad prob. dist. ant. si illa res, quæ ex institutione secundaria est tale signum, adhibeatur in circumstantiis, in quibus non separatur illa significatio. conc. ant. si ea res adhibeatur in aliis circumstantiis. neg. ant. & conf. Sic aliud utique est, portare vestem religiosam: aliud dicere verbis, se esse religiosum. Nec dicas, usum vestis, propriæ infidelium, esse inseparabilem à significatione infidelitatis; nam, licet hoc dici possit de quibusdam, de quibus modò diximus, e. g. de corona ex idolis composita: at id dici non potest de omnibus vestibus, e. g. de communi tegmine Turcico capitis: sicut nec de veste religiosorum.

DISPUTATIO V.

De Proprietatibus Actus Fidei.

657. **H**Ac disputatione agendum de certitudine actus fidei, itemque de ejusdem, ac habitus fidei supernaturalitate: qua occasione etiam tractabimus de supernaturalitate aliorum actuum, & habituum, tum intellectus, tum voluntatis, ad actum fidei prærequisitorum, ut sic penitus noscatur natura, seu essentia, tum ipsius actus fidei, tum principiorum, ad eum eliciendum necessariorum. Quid certitudo, & quotuplex sit, jam diximus n. 509 unde tantum est opus, ibi dicta huc applicare. Supernaturalitatem, quantum ad has conclusiones rite

firmandas, & explicandas necesse est, sequenti quaestione attingemus. Addemus aliqua de subjecto habitus fidei: cumque de reliquis duobus habitibus Theologicis, seu spe, & charitate, proportionaliter sit discurrendum, etiam de his statim agemus, ne hæc dicta inferius iterum repetere oporteat.

QUÆSTIO I.

De Certitudine Actus Fidei.

ARTICULUS I.

An, & quàm certus sit Actus Fidei Theologicæ.

658. **D**ico. Actus fidei Theologicæ est essentialiter verus, nec potest esse falsus. ita omnes Catholici. Prob. Actus fidei Theologicæ debet intrinsecè niti motivo, seu objecto formali Divino, id est, testimonio DEI, ut probatum n. 38. sed testimonium DEI est essentialiter verum, ut iterum probatum n. 52. & 53. ergo actus fidei Theologicæ debet intrinsecè niti objecto essentialiter vero: consequenter debet etiam ipse esse essentialiter verus, nec potest esse falsus. Confir. 1. Charitas Theologica necessariò debet pro objecto formali habere bonitatem Divinam realiter talem, & non tantum apparenter talem (sicut etiam spes Theologica verum DEUM possidendum) aliàs posset quis amando super omnia falsum DEUM justificari; cum actus verus charitatis Theologicæ justificet, quod est absurdissimum: ergo etiam fides Theologica debet habere pro objecto formali testimonium DEI realiter tale, & non tantum apparenter tale. Confir. 2. Actus spei, & actus charitatis Theologicæ, tendunt in objectum Divinum, ut propositum per actum fidei: ergo, si illi non possunt, tendere in objectum tantum apparenter Divinum, neque fides poterit proponere objectum tantum apparenter Divinum; consequenter neque poterit tali niti.

659. Prob. conclusio 2. Habitus fidei est velut instrumentum Spiritus S., per quod hic juvat intellectum ad assensum: ergo debet esse proportionatus veritati Spiritus S. consequenter non potest influere in actum falsum. Confir. Actus fidei, est supernaturalis, ut probabimus infra n. 680. atqui omnis actus supernaturalis principaliter attribuitur DEO, ut docet Apostolus 1. Corinth. 15. v. 10. dicens: *Non ego autem, sed gratia DEI mecum*: quod idem docet Tridentinum sess. 6. c. 16. ubi ait de DEO: *Cujus tanta est erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona*: ex quibus habetur, merita nostra (inter quæ etiam est actus fidei) esse supernaturalia dona DEI: ergo etiam attribuitur principaliter DEO actus fidei: sed actus falsus DEO tribui non potest: ergo.

660. Dico 2. Actus fidei est omnino certus